

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Monika Haburajová

Tvorba štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Bratislava
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Monika Haburajová

Kontakt na autora: Evanjelické lýceum, Vranovská 2, 851 02 Bratislava
monika.haburajova@gmail.com

Názov OPS/OSO: Tvorba štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti
žiakov

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Hana Tichá

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

čitateľská gramotnosť; štandardizované úlohy; chybovosť; formulácia zadaní; distraktor; otvorené úlohy – produkčné a doplňovacie; zatvorené úlohy – dichotomické, polytomické, prirad'ovacie a zorad'ovacie

Anotácia

Osvedčená pedagogická skúsenosť Tvorba štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov prináša ceslistvý pohľad na to, ako správnym spôsobom vytvárať štandardizované úlohy tak, aby žiaci dosiahli čo najvyššiu úspešnosť pri vypracovávaní úloh zameraných na čítanie s porozumením a aby sa čo najväčšmi eliminovala chybovosť, ktorá nemusí prameniť len z nepozornosti žiakov, respektíve s ich nedostatkami v poznatkoch či vedomostiach, ale môže byť spôsobená aj zle položenými otázkami v jednotlivých úlohách.

OBSAH

ÚVOD	5
1 ČO JE ČITATELSKÁ GRAMOTNOSŤ?	7
1.1 Pojem čitateľskej gramotnosti	7
1.2 Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti	9
2 CHARAKTERISTIKA ŠTANDARDIZOVANÝCH ÚLOH	10
2.1 Diferenciácia úloh	10
2.2 Čoho sa treba vyvarovať alebo nedostatky pri tvorbe úloh	12
3 TVORBA ŠTANDARDIZOVANÝCH ÚLOH	14
3.1 Diferenciácia a výber textov	14
3.2 Zadanie úlohy prostredníctvom aktívneho slovesa	15
3.3 Štandardizované úlohy – vecný súvislý text	17
3.4 Štandardizované úlohy – vecný nesúvislý text	19
3.5 Štandardizované úlohy – umelecký text	20
4 ČITATELSKÁ GRAMOTNOSŤ VO VYUČOVACÍCH PREDMETOCH	22
4.1 Čítanie s porozumením na hodine slovenského jazyka a literatúry	22
4.2 Čítanie s porozumením na hodine dejepisu	23
4.3 Čítanie s porozumením na hodine chémie	25
4.4 Čítanie s porozumením na hodine biológie	27
4.5 Čítanie s porozumením na hodine geografie	29
4.6 Čítanie s porozumením na hodine matematiky	31
4.7 Osobná skúsenosť s využitím štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov	33
ZÁVER	34
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV	35

ÚVOD

Témou tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti je Tvorba štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov. Vzhľadom na to, že čítanie s porozumením je pre život človeka skutočne dôležité, je potrebné učiť sa túto kompetenciu už od útleho detstva a následne ju rozvíjať počas celého života jedinca.

Čitateľská gramotnosť by mala byť z tohto dôvodu pestovaná už od malička, a to nielen na pôde školy. Veľkú mieru tu, predovšetkým, zohráva aj rodinné prostredie, z ktorého žiak pochádza. Ak žiak prichádza z rodiny, kde sa pravidelne číta, prípadne sa o knihách doma môže porozprávať aj s rodinnými príslušníkmi, je to dobrý predpoklad na to, že bude čítať rado a zároveň dokáže samostatne pracovať na úlohách, ktoré sa týkajú práce s textom. Na druhej strane, čitateľská kompetencia žiakov, je primárnou a zároveň aj kľúčovou požiadavkou, ktorá má byť rozvíjaná a implementovaná do praxe prostredníctvom školských vzdelávacích programov. Podpora a rozvoj čitateľskej gramotnosti by teda mali byť súčasťou vyučovacieho procesu, súčasťou vzdelávania na školách.

Veľkým nedostatkom však je, že momentálne sa čítanie s porozumením obmedzuje iba na predmet slovenský jazyk a literatúra, poprípade ešte i na vyučovaní cudzích jazykov, z čoho pramení množstvo nedostatkov u slovenských žiakov práve v tejto oblasti. Vzhľadom na to, že čitateľská kompetencia môže byť podporovaná na rôznych typoch textov, je potrebné, aby sa rozvíjaniu tejto kompetencie u žiakov venovala pozornosť aj prostredníctvom ďalších predmetov, a to nielen v humanitne orientovaných predmetoch, ale i v predmetoch, ktoré sú zamerané na prírodné vedy.

Cieľom tejto práce je definovať pojem čitateľskej gramotnosti, ukázať možnosti ako s deťmi pracovať na jej rozvíjaní, a ukázať možnosti vytvárania rôznych typov úloh, ktoré sú koncipované štandardizovaným spôsobom, čím sa zabezpečuje vysoká miera objektivity hodnotenia žiackych výkonov. Vzhľadom k týmto vytýčeným cieľom je osvedčená pedagogická skúsenosť s názvom Tvorba štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov rozčlenená do nasledovných štyroch kapitol.

Prvá časť s názvom Čo je čitateľská gramotnosť? sa venuje vymedzeniu pojmu čitateľskej gramotnosti, jeho definícii a v malej miere i výsledkom meraní PISA z posledných rokov. Druhá kapitola Charakteristika štandardizovaných úloh sa zameriava na problémy a nedostatky pri koncipovaní úloh a v stručnosti podáva profil rôznych typov úloh. Tretia časť Tvorba štandardizovaných úloh je venovaná konkrétnym návodom, ako tvoriť štandardizované položky a ako pracovať s rôznymi typmi textu. To znamená využitie vecných, umeleckých, súvislých, nesúvislých, písomných textov, textov v internetovej podobe a rôznych kombináciách jednotlivých textov v praxi, pričom cieľom je rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov. V poslednej, štvrtej kapitole Podpora čitateľskej gramotnosti vo vyučovacích predmetoch sú uvedené jednotlivé texty a úlohy na rozvoj čitateľskej gramotnosti, ktoré slúžia ako podklady a inšpirácia pre všetkých pedagógov, pričom sa venuje pozornosť rôznym vyučovacím predmetom a texty sú práve z daného odboru konkrétneho predmetu.

Vzhľadom na to, že čitateľská gramotnosť slovenských žiakov je v súčasnosti na veľmi slabej, ba až nedostatočnej úrovni, je potrebné venovať sa tejto problematike s omnoho väčším dôrazom. Nízka úroveň žiakov v oblasti čitateľskej kompetencie slovenských žiakov je známa predovšetkým z meraní a testovaní štúdií PISA, ktoré sa uskutočnili v rokoch 2003, 2006 a 2009. V trojročných intervaloch boli testovaní 15-roční žiaci (to znamená u nás predovšetkým žiaci deviateho ročníka) jednotlivých krajín OECD. Bohužiaľ, slovenskí žiaci, v porovnaní s ostatnými testovanými žiakmi z krajín OECD dosiahli iba podpriemerné výsledky, a preto je nutné venovať téme čitateľskej gramotnosti omnoho viac pozornosti, ako tomu bolo doteraz.

Posilnenie čitateľskej gramotnosti u žiakov má veľký vplyv nielen na schopnosť porozumieť čítanému textu a vedieť odpovedať na otázky, ktoré s textom súvisia, ale sekundárne sa u žiakov prostredníctvom posilňovania a rozvíjania tejto kompetencie, prejavuje, všeobecne, u žiakov aj omnoho väčšia chuť čítať rôzne knihy. Okrem toho žiaci sú nútení premýšľať nad textom často aj z iného než tendenčného pohľadu, sú schopní o texte diskutovať, jednotlivé texty analyzovať, kriticky ich hodnotiť a posudzovať a zároveň sa učia svoje tvrdenia podložiť správne volenými argumentmi, čo má za následok rozvíjanie a podporovanie i ďalších kompetencií potrebných pre život v súčasnej spoločnosti.

1 ČO JE ČITATELSKÁ GRAMOTNOSŤ?

Aby sme pochopili možnosti rozvíjania čitateľskej gramotnosti žiakov v školách, musíme si najprv objasniť, uvedomiť a následne aplikovať do praxe pojem čitateľská gramotnosť. Čitateľská gramotnosť je súčasťou väčšieho celku funkčných gramotností, teda tvorí iba elementárnu časť gramotnosti, ktorú by mal ovládať jedinec. Gramotnosť vo všeobecnosti, teda v širšom význame tohto zmyslu, je pojem, ktorý zahŕňa čítanie, písanie a počítanie. Ide o takzvanú bazálnu gramotnosť. V tomto význame, ak človek ovláda všetky tieto schopnosti, hovoríme o ňom, že je gramotný. V súčasnosti je však gramotnosť v užšom zmysle chápaná ako schopnosť uplatňovať rôzne druhy gramotností v praxi, pričom sa vymedzuje niekoľko druhov gramotností, takzvaná funkčná gramotnosť. Súčasťou funkčnej gramotnosti sú gramotnosti: informatická, prírodovedná, kultúrna, enviromentálna, sociálna, matematická, digitálna, mediálna, finančná a čitateľská, pričom čitateľská gramotnosť stojí uprostred všetkých týchto gramotností a tvorí základ na rozvíjanie všetkých ostatných gramotností jedinca (Humajová – Kľačanská, 2007, s. 8 – 9).

1.1 Pojem čitateľskej gramotnosti

Čitateľská gramotnosť teda tvorí základný prvok, základnú stavebnú jednotku, bez ktorej nemožno budovať ďalšie prvky a celkovo funkčnú gramotnosť. Ak totiž žiak nerozumie prečítanému textu a nevie odpovedať na úlohy, ktoré sú späté s textom, len veľmi ťažko bude môcť riešiť slovné úlohy z matematiky, vysvetliť príčiny vzniku vojny v dejepise, objasniť „záhady“ vo svete prírody, súvisiacej s predmetmi ako biológia, fyzika či chémia a podobne. Na základe štúdií PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) a PISA (Programme for International Students Assessment), ktoré monitorujú úroveň čitateľskej gramotnosti, pričom PIRLS sa zameriava na čitateľskú gramotnosť žiakov 4. ročníka a štúdia PISA sa venuje skúmaniu štyroch oblastí, medzi ktoré patrí aj čitateľská gramotnosť (okrem toho skúma aj matematickú gramotnosť, prírodovednú gramotnosť a gramotnosť zameranú na riešenie problémov), pričom sú testovaní žiaci vo veku 15 rokov, je možné vyčleniť tri aspekty čitateľskej gramotnosti, a to: ciele čítania, procesy porozumenia a čitateľské zvyklosti a postoje. (Teoretické východiská štúdie PIRLS) Ak žiak rozvíja všetky tri aspekty čitateľskej gramotnosti, osvojuje si a rozvíja si pritom potrebné kompetencie na to, aby mohol porozumieť a používať v živote také písomné formy, ktoré jednak majú hodnotu pre neho samotného, ale sú zároveň vyžadované spoločnosťou.

Čitateľská gramotnosť je teda schopnosť spracovávať informácie (Kašiarová, 2011, s. 5), ktoré sa v texte nachádzajú, pričom toto spracovávanie sa realizuje činnosťami, ktoré sú vykonávané prostredníctvom aplikovania konkrétnych schopností, a to:

- schopnosť vyberať informácie,
- schopnosť odlíšiť dôležité informácie od okrajových, vedľajších informácií,
- schopnosť vyhľadávať vzťahy medzi informáciami,
- schopnosť zhrusťovať, zjednodušovať text,
- schopnosť vyvodzovať závery,
- schopnosť čítať medzi riadkami,
- schopnosť hodnotiť informácie,

- schopnosť kriticky nazerať na informácie.

Na základe vyššie uvedených schopností je následne možné vymedziť päť druhov činností, procesov, ktoré umožňujú žiakovi pochopiť text. Ide o takzvané procesy čitateľskej gramotnosti. PISA vymedzuje tri rozsiahlejšie procesy, ktoré v skutočnosti zahŕňajú päť čiastkových procesov čitateľskej gramotnosti:

- nájdenie a získanie informácie,
- integrácia a interpretácia (ide o spojenie dvoch rovín, a to utvárania širšieho porozumenia a rozvíjania interpretácie)
- uvažovanie a hodnotenie (uvažovanie a hodnotenie sa zameriava jednak na formu a jednak na obsah textu)

Pre lepšiu názornosť je stručne podaná charakteristika týchto procesov v tabuľke 1.

Tabuľka 1 – Procesy čitateľskej gramotnosti

Nájdenie a získanie informácie	<ul style="list-style-type: none"> – porozumenie priamo vyjadreným informáciám a ich vyhľadávanie v texte, – dôraz na jednotlivé časti textu, – vyhľadávanie slov, slovných spojení, myšlienok v texte (doslovne alebo synonymicky) a podobne.
Integrácia a interpretácia	<ul style="list-style-type: none"> – dôraz na vzťahy v celom texte i medzi časťami celku, – rozlíšenie podstatných informácií od nepodstatných v texte, – zistenie základných údajov z grafu, tabuľky, mapy, diagramu v texte, – interpretácia a integrácia myšlienok a informácií z textu, – logické spracovanie informácií v texte, nachádzanie súvislostí medzi jednotlivými myšlienkami v texte, – vyjadrenie hlavnej myšlienky a vytvorenie názvu textu, – vyvodzovanie priamych záverov z textu, hľadanie podporných dôkazov v texte a podobne.
Uvažovanie a hodnotenie	<ul style="list-style-type: none"> – skúmanie a kritické hodnotenie obsahu textu, skúmanie a kritické hodnotenie jazyka textu (vyžaduje využitie širších vedomostí), – dôraz na obsah textu, dôraz na formu textu, – posúdenie celkovej hodnoty textu, jeho celistvosť a zrozumiteľnosť, význam textu pre čitateľa, vyjadrenie čitateľovho stanoviska k textu a jeho obhájenie pomocou dôkazov a argumentov mimo textu, – hodnotenie kvality textu, a to z hľadiska využitia jazykových prostriedkov, – posúdenie výberu lexikálnych prostriedkov, jazykového štýlu autora, úplnosti textových zložiek a podobne.

Prameň: Húsková, 2012, s. 15

Pojem čitateľskej gramotnosti je teda možné vymedziť ako čítanie textu, porozumenie textu, uvažovanie o texte a zaangažovanie čitateľa do textu za účelom rozvíjania vlastných vedomostí a schopností.

1.2 Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti

Slovenskí žiaci sa v súčasnosti učia čítať v prvom ročníku základnej školy, avšak často sa stáva, že mnohé deti prichádzajú do školy s tým, že poznajú všetky písmená abecedy ba dokonca už vedia čítať. Čítanie s porozumením je úzko prepojené s čítaním, pretože na to, aby žiak vedel čítať s porozumením musí vedieť čítať. Na druhej strane medzi čítaním a čítaním s porozumením nie je znamienko rovnosti, pretože to, že vie žiak čítať ešte neznamená, že vie aj čítať s porozumením. Nadobúdanie čitateľskej gramotnosti a jej následné rozvíjanie je celoživotným procesom, ktorý je pre človeka veľmi dôležitý a prospešný. Čitateľská gramotnosť je podľa definície PISA charakterizovaná ako „*schopnosť porozumieť a používať napísané pre vlastné ciele a na ďalšie vzdelávanie*“ (Národná správa PISA, 2003, s. 20). Tým pádom čitateľská gramotnosť rozvíja u jedinca vedomosti a schopnosti, ktoré mu poskytujú možnosti na aktívne zapájanie sa do spoločenského života.

Čitateľsku gramotnosť žiaka ovplyvňuje viacero faktorov, pričom primárnym zdrojom tohto vplyvu je jeho sociálne prostredie. Rozvoj čitateľskej gramotnosti by sa teda nemal orientovať len na školské prostredie, ako je tomu v súčasnosti. Ďalším negatívnym javom, ktorý spôsobuje, že slovenskí žiaci dosahujú v meraní PISA v rámci čitateľskej gramotnosti podpriemerné výsledky v porovnaní s ostatnými krajinami OECD, ktoré sa týchto meraní zúčastňujú, je, že čítanie s porozumením je chápané ako súčasť materinského jazyka. To je však veľký omyl, pretože čítanie s porozumením je nadpredmetová kompetencia, čo v preklade znamená, že je možné ho rozvíjať a posilňovať v rámci všetkých vyučovacích predmetov, a to by malo byť aj cieľom všetkých učiteľov v jednotlivých školách na Slovensku. Vzhľadom na to, že existujú texty vecné i umelecké, a že v rámci týchto textov je možné rozlišovať ešte texty súvislé i nesúvislé a podobne, je potrebné, aby sa podpora čitateľskej gramotnosti realizovala v školskom prostredí nielen na hodinách slovenského jazyka a literatúry, ale aj na ostatných hodinách.

Rozvíjať čitateľskú gramotnosť žiakov je možné viacerými spôsobmi. Napríklad je vhodné striedať hlasné čítanie s tichým čítaním a podnecovať deti k tomu, aby po prečítaní určitého textu rozprávali svojim rovesníkom alebo i rodičom o prečítanom texte. Taktiež je možné realizovať v škole vzájomné čítanie vo dvojiciach, pričom po prečítaní textu je veľmi prospešné, aby žiaci navzájom vytvárali pre spolužiakov otázky, pretože ten žiak, ktorý vie o čom čítal, vie aj tvoriť vhodné otázky k textu. Zároveň ak žiak rozumie textu, nie je pre neho problémom na kladené otázky odpovedať. Trošku vyšším levelom je naučiť deti, aby o prečítanom texte boli schopné napísať akúsi recenziu či vlastný názor na text, prípadne u mladších detí aspoň akúsi reakciu na text, poprípade daný text vedieť zdramatizovať i zahrať. Táto osvedčená pedagogická skúsenosť sa primárne venuje práve tvorbe otázok k textu, teda je zameraná na tvorbu štandardizovaných úloh, ktoré podporujú a rozvíjajú čítanie s porozumením, pričom žiak hľadá odpovede na otázky v príslušnom texte.

2 CHARAKTERISTIKA ŠTANDARDIZOVANÝCH ÚLOH

Pojem „štandardizovať“ je vymedzený podľa Krátkeho slovníka slovenského jazyka (2003) ako slovo, ktoré nadobúda význam „*upravovať, upraviť, normalizovať podľa jednotného vzoru*“. Štandardizované úlohy nie sú teda obyčajnými, bežnými úlohami, s ktorými sa žiak denne stretáva, ale sú to úlohy, ktoré spĺňajú určité kritériá a požiadavky. Na to, aby sa nejaká úloha stala štandardizovanou musí podliehať určitej norme. Napriek tomu, každý typ neštandardizovanej úlohy sa môže na základe väčších či menších úprav stať úlohou štandardizovanou.

2.1 Diferenciácia úloh

Úlohy pri jednotlivých typoch textov je možné rozdeliť na dve veľké skupiny (Schindler, 2006, s. 36 - 39). Pre prvú skupinu je charakteristické, že ju môže kontrolovať, hodnotiť iba odborník, pretože odpoveď nemá presne vymedzenú štruktúru. Tieto úlohy nazývame subjektívne skórovateľné. Medzi subjektívne skórovateľné úlohy patria otvorené úlohy so širokou odpoveďou, ktoré potom môžeme ďalej rozčleniť na neštrukturalizované a štrukturalizované úlohy. Je veľmi ľahké vytvoriť takéto úlohy, avšak problémy nastávajú pri ich vypracovávaní žiakmi, ale aj pri ich posudzovaní a hodnotení učiteľmi, pretože vypracovávanie, ale i oprava takýchto úloh je veľmi náročná predovšetkým z časového hľadiska. Pre lepšiu prehľad sú uvedené nasledovné príklady.

Neštrukturalizované otvorené úlohy so širokou odpoveďou – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Predstavitelia slovenského realizmu.
- dejepis: Charakterizuj púnske vojny.
- matematika: Napíš všetko čo vieš o nerovniciach.
- fyzika: Definuj zákony pohybu.
- chémia: Alkény.

Štrukturalizované otvorené úlohy so širokou odpoveďou – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Charakterizuj tvorbu jedného predstaviteľa slovenského realizmu.
- dejepis: Vymenuj tri príčiny púnskych vojen.
- biológia: Pomenuj dva spoločné znaky tráviacej sústavy plazov a vtákov.
- geografia: Napíš tri názvy sopečných pohorí.
- občianska náuka: Pomenuj všetky štyri štátne symboly.

Na druhej strane existujú úlohy, ktoré môže hodnotiť aj neodborník na základe istého kľúča odpovedí. Takéto úlohy nazývame objektívne skórovateľné. Vzhľadom na to, že cieľom školy by mala byť čo najväčšia miera objektivity a zároveň to pomôže učiteľovi aj z hľadiska časovo oveľa menšej náročnosti, je veľmi vhodné, ba priam až nutné, aby sa pri úlohách, zameraných na čítanie s porozumením uplatňovali práve objektívne skórovateľné položky úloh. Medzi objektívne skórovateľné úlohy patria otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – produkčné a doplňovacie a zatvorené úlohy – dichotomické, polytomické, priradovacie a usporiadacie. Pre lepšiu orientáciu v problematike uvádzame nasledovné príklady.

Produkčné otvorené úlohy – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Napíš meno a priezvisko predstaviteľa slovenského realizmu, ktorý vytvoril dielo Herodes a Herodias. _____
- dejepis: Napíš rok začiatku prvej púnskej vojny. _____
- geografia: Napíš názov sopečného pohoria, ktoré sa rozprestiera na hranici Prešovského a Košického kraja. _____

Doplňovacie otvorené úlohy – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Predstaviteľ slovenského realizmu, ktorý vytvoril dielo Herodes a Herodias sa volá _____ .
- dejepis: Začiatok prvej púnskej vojny sa datuje rokom _____ .
- fyzika: Isaac Newton pomenoval a vyjadril 3 pohybové zákony – zákon zotrvačnosti, zákon akcie a reakcie a zákon _____ .

Zatvorené úlohy dichotomické – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Predstaviteľ slovenského realizmu, ktorý vytvoril dielo Herodes a Herodias, sa volá Ján Palárik. SPRÁVNE–NESPRÁVNE
- dejepis: Začiatok prvej púnskej vojny bol v r. 264 p. n. l. ÁNO–NIE
- chémia: Alkény sú uhl'ovodíky s dvojitou väzbou. PLATÍ–NEPLATÍ

Zatvorené úlohy dichotomické – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Predstaviteľ slovenského realizmu, ktorý vytvoril dielo Herodes a Herodias sa volá
A. Ján Palárik,
B. Pavol Országh Hviezdoslav,
C. Martin Kukučín,
D. Jozef Gregor Tajovský.
- dejepis: Prvá púnska vojna začala v roku
A. 264 p. n. l.
B. 241 p. n. l.
C. 218 p. n. l.
D. 149 p. n. l.

Zatvorené úlohy prirad'ovacie – v predmete

- slovenský jazyk a literatúra: Ku každému predstaviteľovi slovenského realizmu prirad' epické dielo, ktoré vytvoril.
(1) Ján Palárik (a) Herodes a Herodias
(2) Pavol Országh Hviezdoslav (b) Neprebudený
(3) Martin Kukučín (c) Drotár
(4) Jozef Gregor Tajovský (d) Ežo Vlkolinský
(e) Mamka Pôstková
- (1) _____ (2) _____ (3) _____ (4) _____

Zatvorené úlohy zorad'ovacie – v predmete

- dejepis: Usporiadaj historické udalosti od najstaršej po najmladšiu.
(1) _____ (a) vznik Veľkej Moravy
(2) _____ (b) bitka na rieke Lech
(3) _____ (c) príchod Konštantína a Metoda
(4) _____ (d) zánik Veľkej Moravy

2.2 Čoho sa treba vyvarovať alebo nedostatky pri tvorbe úloh

Veľmi dôležitými faktormi, ktoré ovplyvňujú činnosť žiakov pri vyplňaní jednotlivých položiek či už testu, alebo aj úloh týkajúcich sa práce na metodickom liste, ktorý je považovaný za hodnotiaci element, sú tréma, únava, pocit stresu, teda takzvaná mentálna nevyrovnanosť žiakov. Tieto vplyvy, ktoré vychádzajú predovšetkým z osobnostných predpokladov jednotlivých žiakov, môže učiteľ len veľmi ťažko ovplyvniť, hoci ak nastolí priateľskú a pohodovú atmosféru, je možné aspoň čiastočne tieto negatívne faktory eliminovať, a tak zabezpečiť aspoň primeranú klímu v triede.

Na druhej strane faktory, ktoré negatívne ovplyvňujú výkon žiaka pri celkovom hodnotení merateľných úloh sú chyby, ktoré bezprostredne vyplývajú zo strany učiteľov. Ide jednak o obsahovú stránku, ktorá môže skresliť výsledky pre nejednoznačne zadávané úlohy. Medzi takéto chyby patria napríklad:

- nelogické distraktory,
- nápovedné signály pri riešení úlohy,
- cudzie slová, ktorým žiaci nerozumejú, a tým pádom nepochopia ani význam otázky, úlohy,
- nejasné formulovanie úloh,
- úloha s dvojitým možným riešením, a pod.

Obsahovým chybám sa podrobnejšie venovať nebudeme. V prípade potreby odporúčame siahnuť po literatúre, ktorá je uvedená v zozname bibliografických odkazov, ktorá sa zaoberá aj konkrétnymi nedostatkami v obsahovej stránke úloh (pozri Hincová – Húsková, 2012).

Okrem toho však existujú aj chyby, ktoré vyplývajú z formálnej úpravy. Problémom formálnej úpravy je predovšetkým nevhodné formátovanie. Napriek tomu, že to mnoho učiteľov nepovažuje za relevantné, aj takéto maličkosti dokážu ovplyvniť žiacke výsledky. Medzi tieto nedostatky patria predovšetkým:

- príliš dlhý a veľmi zhustený text,
- riadkovanie,
- nevhodný typ písma,
- nedostatočná veľkosť písma,
- príliš dlhé znenie úlohy,
- nezvýraznenie záporne položenej úlohy,
- nevyznačenie priestoru na zápis odpovede.

Príliš dlhý a zhustený text už sám o sebe je veľmi náročný pre žiaka vzhľadom na bežnú prax nízkej schopnosti koncentrovať sa sústrediť sa pri vypracovávaní jednotlivých úloh. Z tohto dôvodu je oveľa vhodnejšie vyberať radšej kratšie texty alebo text skrátiť podľa potreby. V prípade, že nie je možné text upraviť, pretože všetky informácie v ňom sú potrebné vzhľadom na jednotlivé úlohy, je nutné text upraviť do takej podoby, ktorá ho bude členiť do viacerých menších celkov. Popríklad je možné aj to, že pri konkrétnej úlohe bude žiakovi upresnené, v ktorej časti textu sa odpoveď na konkrétnu úlohu nachádza.

Dnešným fenoménom je, že sa učiteľ, keďže disponuje nedostatkom finančných prostriedkov a jednak je tvor ekologický, snaží ušetriť lesy tým, že spotrebuje menej

papiera. Napriek tomu, že „ekoučiteľov“ chválime a za ich snahu uznávame, v tomto jednom prípade je potrebné urobiť výnimku. Veľmi dlhý súvislý text, ktorý využíva jednoduché riadkovanie, typ písma Arial Narrow a veľkosť písma 10 vytvára už svojím formátovaním predpoklad na to, že niektorí žiaci neuspjú v úlohách, ktoré sa k nemu viažu, hoci za iných okolností (zmena veľkosti a typ písma, zmena riadkovania) by žiak úlohu bez problémov vyriešil. Cieľom pri zadávaní úloh učiteľom nie je hodnotiť aký dobrý zrak žiak má, ale to, či porozumel textu a vie odpovedať na jednotlivé úlohy s ním súvisiace. Preto je potrebné voliť primeranú veľkosť písma a typ písma – bežným štandardom je Times New Roman 12 a riadkovanie 1,5. Napriek tomu, že to vyzerá ako banalita, z vlastných skúseností, môžeme potvrdiť, že aj takáto nepatrná zmena naozaj dokáže urobiť divy. Okrem iného nie vždy je nutné tlačiť všetko na papier a používať štandardnú printovú formu. V súčasnom svete digitálnych technológií je vhodné pracovať aj s počítačovou technikou a videoprojektorom a jednotlivé úlohy predstaviť napríklad vo forme slideov prostredníctvom prezentácie.

Ďalším nedostatkom je príliš dlhé znenie úloh, ktoré sa zároveň môže spájať aj s viacerými čiastkovými požiadavkami v rámci jednej úlohy. Vzhľadom na to, že kým žiak príde na koniec úlohy je schopný zabudnúť to, čo sa od neho požadovalo na začiatku, prípadne môže niečo prehliadnuť, a tým pádom môže znova dochádzať k tomu, že žiak nesprávne vypracuje úlohu. Rovnako ako tomu bolo pri príliš dlhých textoch, aj v tomto bode je vhodné úlohu parciálne rozdeliť na viacero „podúloh“.

Nevyhnutným javom sa zdá byť aj to, že otázky so záporným znením by mali byť vyznačené iným spôsobom ako otázky s kladným znením. Žiaci sú totiž zvyknutí na to, že majú hľadať správne riešenie, pravdivé tvrdenie, čo vyplýva z textu a podobne. A vzhľadom na vyššie spomenutý dôvod, často nevedia odpovedať na otázky, ktoré sú negatívne formulované, čo je v súčasnosti bežným javom. Je preto veľmi dôležité záporne znejúce úlohy odlišiť od pozitívne formulovaných úloh, a to buď podčiarknutím prípadne použiť kurzívu či tučné písmo.

Posledným faktorom, ktorý ovplyvňuje žiakov pri práci s úlohami je vyznačenie miesta na odpoveď zo zadania úlohy. Napriek tomu, že tento jav sa spomedzi ostatných zdá byť už naozaj bezpredmetným, má svoje opodstatnenie. Jednak žiak vie, kam má svoju odpoveď zapísať, a jednak aj učiteľ vie, kde má žiakovu odpoveď hľadať a nemusí sa zapodievať tým, že by odpovede hľadal po celom papieri. Okrem toho, už i to je jasným dôkazom toho, či žiak vie čítať s porozumením. Zároveň je pri tomto bode vhodné aj to, aby všetky vyznačenia miesta na zápis odpovede boli jednotné a nevytvárali tak žiakovi nápovedný signál.

Ak spojíme objektívne skórovateľné úlohy a odstránime chyby, čo sa týka obsahovej stránky úloh a zároveň zlikvidujeme všetky nedostatky z formálnej úpravy, dostaneme sa tak na úroveň, kde budú učitelia dostatočne fundovaní na to, aby tvorili štandardizované úlohy, ktoré sú zamerané na podporu a rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov.

3 TVORBA ŠTANDARDIZOVANÝCH ÚLOH

Tvorba štandardizovaných úloh zameraných na podporu čitateľskej gramotnosti v sebe zahŕňa niekoľko činností, ktoré treba pri koncipovaní úloh dodržiavať. Je preto potrebné si uvedomiť, že ak učiteľ chce, aby sa žiak rozvíjal v čitateľskej kompetencii, musí mu poskytnúť vhodné podmienky na jeho rozvoj. Tento stav je dosiahnuteľný práve tým, že učiteľ proces čítania s porozumením chápe ako kvalitný nástroj na uchopenie množstva vedomostí a ich následné využitie v praktickom živote. Čitateľská gramotnosť žiaka v preklade znamená vedieť čítať s porozumením a následne pracovať s textom, pričom táto práca na jednotlivých úlohách, ktoré sa na konkrétny text viažu v sebe zahŕňa získavanie informácií, uchopenie vzťahov medzi informáciami, vytváranie súvislostí a zbieranie nových poznatkov, teda vytváranie si nových konštruktov na základe už získaných vedomostí a schopností.

3.1 Diferenciácia a výber textov

Pri tvorbe úloh zameraných na čítanie s porozumením je veľmi dôležité si uvedomiť, že základom pre celý proces je text. Text, ktorý učiteľ predkladá žiakom môže mať rôzne podoby. Je však veľmi vhodné, aby učiteľ jednotlivé texty striedal, aby mali žiaci možnosť pracovať so všetkými druhmi textov. V prvom rade treba uviesť, že učiteľ môže pracovať aj s učebnicovými textami, avšak veľkou výhodou sú texty, ktoré sa nachádzajú v takých učebniciach, respektíve príručkách, ktorými bežný žiak nedisponuje. Učiteľ ako autor by v zásade mal siahnuť po mimoučebnicových textoch, ktoré môžu ponúkať rôzne odborné informácie (napríklad rôzne encyklopédie, atlasy a podobne, ktoré patria k populárno-náučným textom), všeobecné informácie a fakty (napríklad noviny, časopisy), môžu mať charakter zážitkového čítania (umelecká literatúra), a predovšetkým vo veľkej miere by mal učiteľ využívať texty, ktoré sa nachádzajú na internete, pretože s týmto médiom sú dnešní žiaci v neustálom každodennom kontakte, a je to pre nich bežná súčasť života, ktorá im poskytuje priestor v rámci rozvíjanie seba samého.

Vzhľadom na to, že jedným z cieľov čitateľskej gramotnosti by malo byť aj to, že žiaci by mali prijať za svoje vedomie, že rozvíjanie tejto kompetencie je celoživotným procesom, je veľmi dôležité, aby pochopili potrebnosť tejto kompetencie. Docieliť tento jav je možné aj tým, že učiteľ vyberá na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov také texty, ktoré sú pre žiakov zaujímavé a atraktívne, sú im blízke jednak svojou tematikou, ale i štylistickým spracovaním a sú kontextovo späté so súčasným svetom. Texty, ktoré vychádzajú z bežného života a poskytujú prepojenie s realitou a bežnou praxou sú pre žiaka omnoho prijateľnejšie ako texty z blízkej či dávnejšej minulosti, s ktorými nemá žiaden kontakt.

Texty, ktoré môže učiteľ pri svojej práci využívať majú viacero podôb, pričom ich rozdelenie sa zameriava na charakter jednotlivých textov na základe určitých kritérií. (Húsková, 2012, s. 26) Veľmi dôležité však je, aby učiteľ pri svojej práci využíval všetky typy textov v rôznych kombináciách.

Podľa formy môžeme texty rozlíšiť na súvislé a nesúvislé texty. Súvislé texty predstavujú ucelenú štruktúru textu, ktorá nie je prerušovaná. Sem patrí napríklad rozprávanie, opis, dokument, výklad, a podobne. Na druhej strane nesúvislé texty sú

tvorené rôznymi obrázkami, grafmi, schémami, tabuľkami, mapami, diagramami a podobne, teda ide napríklad o vyobrazenie cestovného poriadku, letáku, televízneho programu, otváracích hodín či pracovnej doby a iných. V prípade spojenia súvislého a nesúvislého textu dohromady ide o takzvaný zložený (kombinovaný) text.

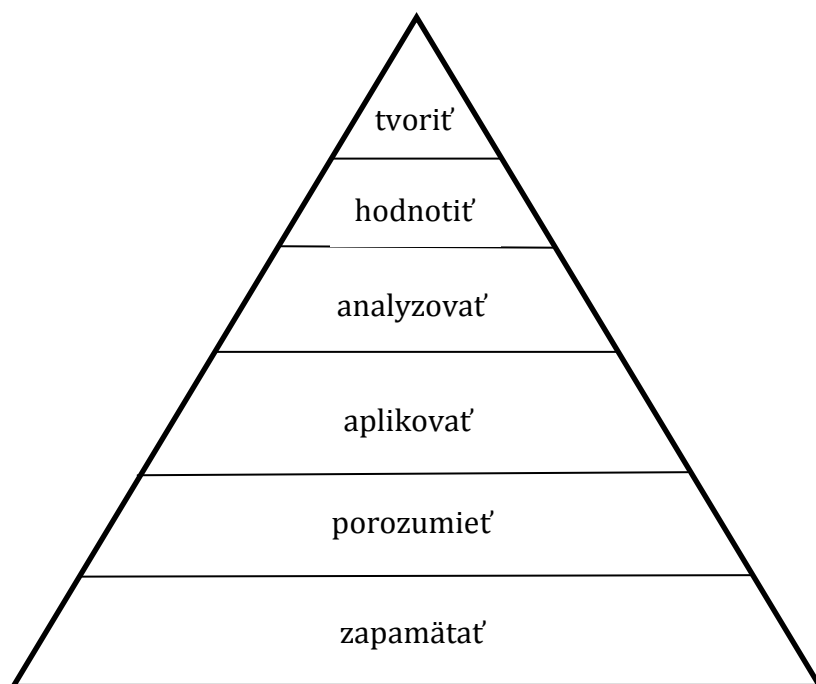
Na základe funkcie rozlišujeme dva typy textov, a to texty vecného charakteru a umeleckého charakteru. K vecným textom patria všetky texty, ktoré nie sú beletriou. To znamená, že sem môžeme zaradiť náučné texty, a to konkrétne texty učebnicové, encyklopedické, biografické, texty informačného charakteru – rôzne správy, inzeráty, rozhovory a podobne, ale i texty súkromného charakteru – napríklad listy a rôzne iné. Na druhej strane umelecké (beletristické) texty predstavujú všetky typy literárnych druhov a žánrov, s ktorými sa bežne stretávajú žiaci na hodinách literatúry. Môžeme sem zaradiť lyrické texty, napríklad básne či piesne, epické texty, akými sú bájky, balady, rôzne úryvky z poviedok, detektívok, románov a podobne, ale i texty dramatické, teda ukážky z rôznych divadelných hier, scenárov k filmom alebo muzikálom a podobne. Je už na prvý pohľad jasné, že literárne texty umeleckej funkcie sú náročnejšie na porozumenie, keďže obsahujú také jazykové prvky, ktoré sú vyjadrené nielen priamo, ale i implicitne. Na druhej strane aj vďaka tomu poskytujú široký priestor na vytváranie úloh.

Z hľadiska jazykového štýlu sa texty vyčleňujú na texty náučné a hovorové. Podľa stylistickej príslušnosti tak texty náučné zahŕňajú všetky texty patriace k náučnému štýlu a hovorové texty sa zameriavajú na reč používanú v bežnej komunikácii, ktorá je viac-menej odizolovaná od termínov, teda odborných slov, ktoré sa využívajú v komunikácii vo vedecko-odborných sférach. Posledným kritériom na diferenciaciu textov je rozdelenie textov podľa média, a to znamená práca s klasickým textom na papieri, teda texty v takzvanej printovej forme. Pričom na druhej strane stoja texty, ktoré majú digitálnu podobu, a teda sú podávané prostredníctvom multimediálneho a masovokomunikačného prostriedku – internetu.

3.2 Zadanie úlohy prostredníctvom aktívneho slovesa

Úloha, ktorú učiteľ k danému textu vytvára musí byť operacionalizovaná, to znamená, že činnosť, ktorú má žiak vykonať na základe znenia danej úlohy musí byť preukázateľná. Tento prvok sa dosiahne prostredníctvom použitia takzvaných aktívnych, príkazových sloviess.

Aktívne slovesá pritom môžu zabezpečiť činnosti žiakov z viacerých rovín, pričom je potrebné, aby sa pri každom metodickom liste alebo texte, ktorý je zameraný na čítanie s porozumením, nachádzali všetky prvky z jednotlivých rovín. Ide o takzvanú revidovanú Bloomovu taxonómiu kognitívnych cieľov (obrázok 1).

Obrázok 1 – Revidovaná Bloomova taxonómia

Prameň: Bloom's Taxonomy

Táto revidovaná Bloomova taxonómia operuje so šiestimi kognitívnymi procesmi, pričom pri čítaní s porozumením sa posledná, najvyššia myšlienková operácia neuskutočňuje, keďže ide už o fázu tvoriť, čiže o proces, ktorý sa nestotožňuje so schopnosťou získať informácie, ktoré sa nachádzajú v texte. Naproti tomu všetky ostatné procesy sú pre texty založené na čítaní s porozumením zrealizovateľné. Jednotlivé fázy a k nim prináležiacie aktívne slovesá uvádzame v prehľadnej tabuľke 2.

Tabuľka 2 – Aktívne slovesá podľa revidovanej Bloomovej taxonómie

zapamätať	vypíšte z textu, napíšte, vymenujte, pomenujte, zopakujte, zreprodukujte, uveďte, nájdite a podobne
porozumieť	vysvetlite, inak sformulujte, vyjadrite vlastnými slovami, rozlíšte, vyplňte, opravte, skontrolujte a podobne
aplikovať	aplikujte, diskutujte, interpretujte, predved'te, vyriešte, načrtnite, nakreslite, vypočítajte, uveďte vzťahy medzi ..., vyhl'adajte a podobne
analyzovať	analyzujte, rozlíšte, určite súbor, urobte rozbor, vydedukujte, klasifikujte, nájdite princípy, rozčleňte a podobne
hodnotiť	zhodnoťte, oceňte, zdôvodnite, posúďte, obhájte, porovnajte, argumentujte a podobne
tvoriť	(pre fázu tvoriť aktívne slovesá neuvádzame, keďže fáza tvoriť už nesúvisí s čitateľskou gramotnosťou)

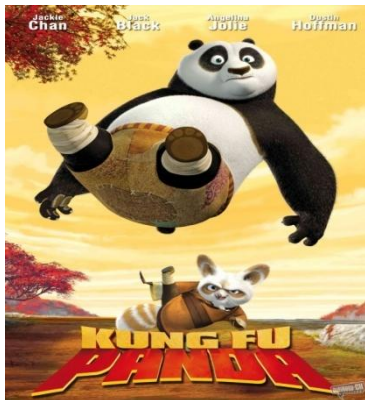
Prameň: vlastný návrh

Na veľmi podobnom princípe je založená aj Niemierkova taxonómia vzdelávacích cieľov, ktorá však na rozdiel od Bloomovej revidovanej taxonómie operuje iba so štyrmi oblasťami namiesto Bloomových šiestich. Napriek tomu je podstata oboch spoločná. Niemierko vyčleňuje tieto štyri oblasti:

- zapamätanie informácií,
- porozumenie informácií,
- špecifický transfér – aplikácia poznatkov v typických problémových situáciách,
- nešpecifický transfér – aplikácia poznatkov v netypických, nových problémových situáciách.

3.3 Štandardizované úlohy – vecný súvislý text

KungFu Panda

Produkcia: USA, 2008
Dĺžka: 92 minút
Žáner: animovaný
Prístupnosť: 7+
Réžia: M.Osborne, J.Stevenson
Obsadenie: J. Black
D. Hoffman
A. Jolie
J. Chan

Bojový film síce slávil najväčšie úspechy v 70. a 80. rokoch 20. storočia, ale aj v súčasnosti sa vyskytne film, ktorý tento žáner oživí. Tentoraz tu máme film americkej produkcie. Do kín práve prichádza animovaná, trochu tučná, ale mimoriadne zábavná KungFu Panda.

Po je synom majiteľa reštaurácie, ktorý dúfa, že Po raz prevezme rodinný podnik. Naopak, Po sníva o tom, že sa stane slávnym kungfu bojovníkom, ktorý bude bojovať proti všetkým zloduchom sveta. Z väznice sa v tom čase podarí ujsť TaiLungovi, proti ktorému sa musí postaviť dračí bojovník. Zhodou náhod je do tejto úlohy vybraný starým majstrom Ugvejom práve Po. Tým sa začína pre pandu nová etapa života, ktorá je splnením jeho snov. Nebude to však vôbec jednoduché.

Film KungFu Panda je šikovne urobený animák, ktorý vynikajúco baví, a predovšetkým, vizuálna stránka je odrazom precíznej 3D hollywoodskej práce. Obzvlášť animácia hlavnej postavy je vynikajúco zvládnutá. Po sa škerí, gestikuluje a tvári úplne prirodzene a občas aj mimoriadne vtipne. Aj ostatné zvieratá sú výborne zvládnuté, napríklad TaiLungov kožušok pekne povieva vo vzduchu. Celkový dojem zo spracovania je výborný, svet je dostatočne prepracovaný a preplácaný dojem.

KungFu Panda je v tomto roku zatiaľ jednoznačne najlepším animovaným filmom, ktorý poteší deti aj dospelých, hoci k úplnej dokonalosti mu čosi chýba, najmä trochu originalnosti by nezaškodilo.

Hodnotenie: 4/5b

(zdroj: internet, upravené)

Úlohy k textu

Zatvorené úlohy – polytomické:

1. **Zakrúžkuj možnosť, v ktorej obe slová patria na prázdne miesta v ukážke.**
 - A. statočnému, nenavodzuje
 - B. nevinnému, spôsobuje
 - C. nehanebnému, zapríčiňuje
 - D. podlému, nevytvára

2. **Zakrúžkuj nesprávne tvrdenie.**
 - A. Film je zmesou originality a dobre zvládnutej animácie.
 - B. Bojové filmy boli najslávnejšie v 70. a 80 rokoch 20. storočia.
 - C. Animovaný film KungFu Panda bol produkovaný v Amerike.
 - D. Film KungFu Panda je vhodná aj pre maloletých divákov.

3. **Zakrúžkuj počet postáv, ktoré sa spomínajú v texte?**
 - A. 3
 - B. 4
 - C. 5
 - D. 6

Otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – doplňovacie:

4. **Vypíš prvé slovo vety, v ktorej sa hovorí o „oživení“ kreslených zvierat.**
-

5. **Napíš, v akom vzťahu sú Po a Tai-Lung.**
-

3.4 Standardizované úlohy – vecný nesúvislý text

TIERGARTEN SCHÖNBRUNN
Zoo & Návštevníci

Home » Informácie pre návštevníkov

Informácie pre návštevníkov

Choose your language ▾

Otváracia doba marec
Denne od 9:00 do 17:30

» Príchod
» Info o krmení
» Informácie pre návštevníkov

+43 1 877 92 94-0

Online Ticket Minus 1 €

facebook YouTube

OTVÁRACIE DOBY ZOOLOGICKEJ ZÁHRADY

január	9:00-16:30
február	9:00-17:00
marec	9:00-17:30
apríl	9:00-18:30
máj	9:00-18:30
jún	9:00-18:30
júl	9:00-18:30
august	9:00-18:30
september	9:00-18:30
október (do konca letného času)	9:00-17:30
november	9:00-16:30
december	9:00-16:30

OTVÁRACIE DOBY PŮŠTNEHO PAVILÓNU

január-apríl	9.00-17.00
máj-september	9.00-18.00
október-december	9.00-17.00

Zatvorenie pokladne a posledný vstup je pol hodiny pred koncom návštevných hodín.

Deťom do 14 rokov je vstup povolený len v doprovode dospelých.

Pavilón akvárií a terárií sa zatvára na konci návštevných hodín zoologickej záhrady, pavilón vtákov jednu hodinu predtým, všetky ostatné pavilóny so zvieratami pol hodinu predtým.

Záverne sa už 240 rokov ručne oznamuje s tým istým do ďaleka počutelným „cisárskym zvončekom“, s ktorým sa svojho času tiež oznamoval príchod cisára a arcikniežat.

DENNÉ LÍSTKY DO ZOOLOGICKEJ ZÁHRADY

	Za osobu	Skupiny od osôb
Dospelí	15 €	13 €
Deti a mládež *	7 €	6 €
zdrav.postihnutí (od 50%)	7 €	6 €
Deti do 6 rokov	volný vstup	volný vstup

DENNÉ LÍSTKY DO ZOOLOGICKEJ ZÁHRADY - ONLINE TICKET

Dospelí	Minus 1 €
Deti a mládež	

Prihranite 1 EUR za vsako vstupníco in se izognite čakanju na blagajni.

ROČNÝ LÍSTOK DO ZOOLOGICKEJ ZÁHRADY
od vystavenia platí jeden rok

Dospelí	39 €
Deti a mládež *	20 €

RODINNÝ VÝHODNÝ BLOČEK
od vystavenia platí jeden rok, lístky sa dajú uplatniť aj jednotlivco

4 lístky pre dospelých a 6 lístkov pre deti a mládež *	65 €
--	------

* Deti a mládež: od 6. do 19. narodenín

(zdroj: internet)

Úlohy k textu

Zatvorené úlohy – polytomické:

1. Zakrúžkuj nesprávnu možnosť.

- Posledná možnosť na zakúpenie lístka do ZOO vo februári je o 16.30 hod.
- Koniec návštevných hodín sa vždy oznamuje ručne cisárskym zvončekom.
- Rodinný výhodný bloček je určený pre skupinu zloženú z 10 členov.
- Denný lístok pre 8-ročného chlapca kúpený cez internet stojí 7 eur.

2. Zakrúžkuj správne tvrdenie.

- A. Zoo môžu návštevníci kontaktovať iba e-mailom.
- B. Zoo získala titul „Thebestworld zoo“ v roku 2010.
- C. Viedenská zoo sa rozprestiera v Schönbrunne.
- D. Viedenská zoo je najmladšia zoo v Európe.

Otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – produkčné:

3. **Doplň vetu:** *Najvhodnejšie ročné obdobie na návštevu ZOO, vzhľadom na časové obmedzenie púštneho pavilónu, je _____ .*

Zatvorené úlohy – prirad'ovacie:

4. Janka s Katkou sa vybrali počas vianočných prázdnin na návštevu viedenskej ZOO. Keďže si chceli prezrieť všetky zvieratá žijúce v ZOO, museli zvoliť správny postup prehliadky jednotlivých pavilónov.

K jednotlivým časom správne prirad' zvieratá tak, aby ich dievčatá videli všetky.

1) 15.00 hod.	a) lemur, koala
2) 15.30 hod.	b) agama, piraňa
3) 16.00 hod.	c) tučniak, tukan

1)_____

2)_____

3)_____

3.5 Štandardizované úlohy – umelecký text

Nový domov

(1) Hlboko v čínskom bambusovom lese, obkolesenom vysokými vrchmi, žili dvaja kamaráti – Yong-Hu a Ho-shing. Yong-Hu bol z veľkej časti pokrytý bielou srst'ou, avšak mal čierne laby i uši a dve veľké čierne škvrny okolo okrúhlych očí a väčšinu dňa trávil pojedaním bambusových výhonkov, výsledkom čoho bola jeho zavalitá postava.

(2) Ho-Shing vyzeral, na prvý pohľad, veľmi podobne ako Yong-Hu. Tiež bol zaguľatený a čiernobiely, no to bolo jediné, čo ho s Yong-Huom spájalo, lebo Ho-Shing bol na rozdiel od Yong-Hua veľký rojko. Hodiny a hodiny pozoroval mraky ako lenivo plávali oblohou, alebo zbieral kvety a vdychoval ich vôňu. Najčastejšie však sledoval kopec pri bambusovom lese a rozmyšľal, čo sa skrýva na jeho vrchole.

(3) Jedného dňa sa Ho-shing rozhodol, že ho už nebaví o kopci iba snívať a rozhodol sa vydať na odvážnu cestu, aby zistil, čo sa na vrchole hory skrýva, a tak sa vydal v ústrety obrovskej hore a veľkému dobrodružstvu. Cestou zazrel mnoho zaujímavých zvierat. Videl niekoľko kôz skáčucich po skalách, rôzne vtáky, motýle, nejaké zajace, ba i pár netopierov.

(4) Po dlhej a strastiplnej ceste nakoniec Ho-Shing konečne vystúpil na vrchol hory. Bol síce vyčerpaný a sťažka odfukoval, no predsa vyliezol až na samý vrcholček kopca a od úžasu onemel. Pred očami sa mu naskytol nádherný obraz. Videl celé údolie ako na dlani. Videl rieku, kde pramení a kde sa vlieva do mora, videl ovocné sady a farmy, ba aj mesto, čo sa podobalo na malú bielu bodku pri veľkom zelenom mori. Na konci cesty našiel krásny bambusový les i jaskyňu, kde sa mohol schovať pred vetrom a dažďom, a tak sa rozhodol, že tu zostane žiť, aby každý deň mohol vidieť krásy prírody a vdychovať ten najčerstvejší vzduch.

Úlohy k textu

Zatvorené úlohy – polytomické:

1. Zakrúžkuj príslovie, ktoré najlepšie vyjadruje hlavnú myšlienku ukážky.

- A) Lepší vrabec v hrsti ako holub na streche.
- B) Priatelia sa aj s jahodou podelia.
- C) Komu sa nelení, tomu sa zelení.
- D) Ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva.

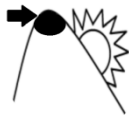
Otvorené úlohy so stručnou odpoveďou – doplňovacie:

2. Napiš 3 výhody, ktoré poskytoval Ho-Shingovi nový domov.

3. Vytvor k prídavnému menu, ktoré opisuje vonkajší vzhľad hlavnej postavy synonymum.

Zatvorené úlohy – zorad'ovacie:

4. Usporiadaj podľa časovej následnosti osnovu príbehu, ktorá je prerozprávaná prostredníctvom piktogramov.

a)

b)

c)

d)

e)

f)

1. ____

2. ____

3. ____

4. ____

5. ____

6. ____

4 ČITATEĽSKÁ GRAMOTNOSŤ VO VYUČOVACÍCH PREDMETOCH

4.1 Čítanie s porozumením na hodine slovenského jazyka a literatúry

Ročník: 2. ročník SŠ

Zložka predmetu: literatúra

Tematický celok: Realizmus

Téma: J. G. Tajovský

Pojmy: J. G. Tajovský, Maco Mlieč, charakteristika, prirovnanie, piktogram, synonymum

Tento metodický list je veľmi vhodný využiť v rámci motivačnej fázy hodiny. Učiteľ tak môže zaujímavou formou nastoliť tému, ktorej sa spoločne so žiakmi bude na hodine venovať.

J. G. Tajovský – Maco Mlieč (úryvok)

(1) Mladý Mlieč bol mocný, robotný ako koník. Povrávali ľudia, že to preto, že bol od rodu nasprostastý a i hluchý.

(2) Dievky ho teda prezvali, ako do dediny prišiel a počínal ich, ako druhí paholci, naťahovať — Mliečnikom; už neviem, či preto, že nebol hluchý ako mliečnik* a či preto, že bol krátky, široký, hrdla nič — ako by ho z pňa odťal.

*mliečnik – hlinená nádoba na mlieko bez úch

1. **Zakrúžkuj možnosť, v ktorej sa nachádza slovo patriace na prázdne miesto v ukážke.**

A) celkom

B) dosť

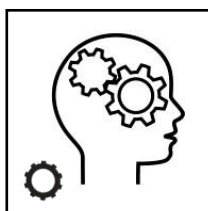
C) vôbec

D) dokonale

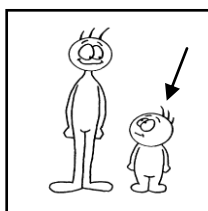
2. **Vypíš z textu prirovnanie vzťahujúce sa na charakter Maca Mlieča.**

3. **Zakrúžkuj možnosť, v ktorej sú piktogramy, znázorňujúce rôzne slová textu, správne vzostupne zoradené podľa toho, v akom poradí boli jednotlivé slová spomenuté v úryvku.**

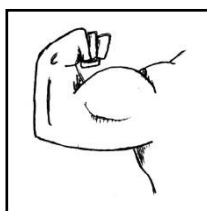
a)

b)

c)

d)

e)

- A. d, c, a, e, b
- B. c, a, b, e, d
- C. c, a, e, d, b
- D. d, b, a, e, c

4. **Napiš synonymum k slovu *naťahovať* podľa toho, v akom význame sa nachádza v ukážke.**

5. **Na základe prečítaného textu zakrúžkuj nesprávne tvrdenie o Macovi Mliečovi.**

- A. Bol pracovitý.
- B. Bol nahluchlý.
- C. Bol silný.
- D. Bol hlúpy.

Kľúč správnych odpovedí:

- 1. A
- 2. robotný ako koník
- 3. C
- 4. doberať si
- 5. D

4.2 Čítanie s porozumením na hodine dejepisu

Ročník: 6. ročník ZŠ

Tematický celok: Pravek

Téma: Neandertálec – lovec a zberač

Pojmy: pravek, jaskyňa, tlupa, oheň, lov, zber, pohreby

Tento metodický list je dobre využiteľný v rámci expozičnej fázy hodiny, keďže sú tam stručne spomenuté všetky dôležité informácie o pravekých ľuďoch. Samozrejme je potrebné doplniť text o informácie učiteľa.

Život v praveku

(1) Pravekí ľudia žili v jaskyniach, ktoré ich chránili pred búrkami a útokmi zvierat. Ľudia všetko vykonávali spolu. Jedinec mohol prežiť iba vtedy, ak bol súčasťou tlupy. Praveký človek si nemohol robiť, čo chcel, ale musel sa podriaďovať záujmom celej skupiny. Život praľudí sa významnejšie zmenil, keď spoznali a získali oheň. Každá skupina mala strážcov ohňa, ktorí dávali pozor, aby ohnisko nevyhaslo. Na prežitie potrebovala skupina jaskyňu, oheň, vodu, drevo a zvieratá pre potravu.

(2) Praľudia za živili lovom zveri a zbieraním divo rastúcich rastlín. Ženy zbierali jedlé koreňky a orechy, kým muži prispievali k obžive lovom zvierat. Do pasce chytali menšie i väčšie zvieratá. Lovili aj riečne a morské ryby. V lete ich chytali harpunami a v zime ich zapichovali cez diery v ľade.

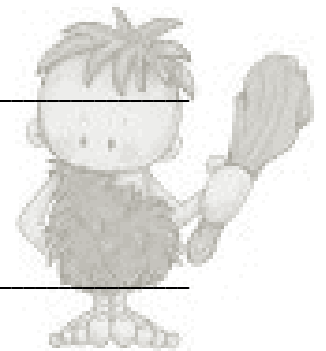
(3) Ľudia v praveku nosili šaty, pretože ochlpenie tela im nestačilo na udržiavanie tepla. Odevy sa vyrábali z kože ulovených zvierat. Tá sa najprv zo zvierat'a stiahla a napla, a potom z nej ženy šili oblečenie rybími kosťami, ktoré slúžili ako ihly. Zakrývali si hlavne bedrovú časť, aby neprechladli, lebo choroby sa vtedy nedali vyliečiť.

(4) Pravekí ľudia zomierali mladí, lebo nepoznali lekárov. So svojimi mŕtvymi zaobchádzali veľmi opatrne. Mŕtve telá skrčili a vložili do hrobky. Niektorých pálili spolu s popravenými obeťami. Mŕtvym ukladali do hrobiek dary. Pohreby sa konali dôkladne, preto sa hroby dlho zachovali.

zdroj: internet (upravené)

1. Napíš k slovu *tlupa* slovo s podobným významom.

2. Napíš dva dôvody, prečo pravekí ľudia obývali jaskyne.

3. Porovnaj text o živote v praveku s obrázkom. Napíš tri veci, potrebné pre život pravekých ľudí, ktoré sa vyskytujú aj v texte, aj na obrázku.

(1) _____

(2) _____

(3) _____

4. Na základe textu by sme mohli rozdeliť pravekých ľudí do troch skupín podľa toho, akú úlohu plnili v skupine. Napíš pomenovania týchto „povolání“. Pomôž si obrázkami.

(a)

(b)

(c)

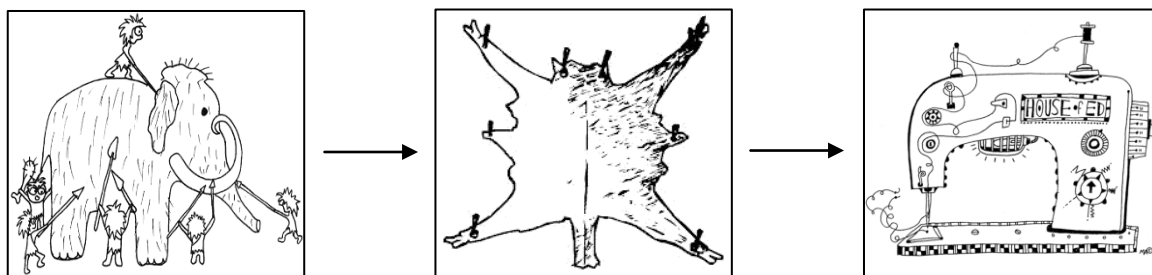

(a) _____

(b) _____

(c) _____

5. Popíš proces výroby odevov v praveku na základe schémy.

(1) _____

(2) _____

(3) _____

(4) _____

Kľúč správnych odpovedí:

1. skupina
2. ochrana pred búrkami
ochrana pred zvieratami
3. voda
drevo
zvieratá pre potravu
4. (a) lovci, (b) strážcovia ohňa, (c) zberači/ky
5. (1) uloviť zviera, (2) stiahnuť kožu, (3) napnúť kožu, (5) ušit' odev

4.3 Čítanie s porozumením na hodine chémie

Ročník: 8. ročník ZŠ

Tematický celok: Chemické zlúčeniny

Téma: Kyseliny

Pojmy: kyseliny, potravinársky priemysel, chemický priemysel, poľnohospodárstvo, ľudské telo

Tento metodický je vhodne využiteľný v rámci hodiny, ktorá má za cieľ fixovať poznatky žiakov o kyselinách a zároveň ich obozníť, že kyseliny majú nielen nepriaznivé, ale aj priaznivé účinky.

Kyseliny v každodennom živote

(1) Slovo „kyselina“ je často skloňované v negatívnom zmysle. Často počujeme o nehodách, ktoré súvisia s poleptaním pokožky či otravou. Život vo vodných tokoch ohrozuje odpadová voda obsahujúca kyseliny. Kyslé dažde, spôsobené kyselinou siričitou a kyselinou uhličitou, zasa zapríčiňujú poškodzovanie lesov. Vedeli ste však, že kyseliny nemajú pre človeka a prírodu len nepriaznivé účinky. Mnohé z nich sú dôležité pre každodenný život.

(2) Kyseliny sa používajú napríklad na výrobu potravín, odevov alebo aj liekov. Autobatéria pracuje iba po naplnení zriedenou kyselinou sírovou. Bez kyselín nemožno zušľachtiť žiadny kov. Chemický priemysel spracúva obrovské množstvo kyselín a veľa dôležitých látok, napríklad pracie prostriedky alebo lieky, sa vyrábajú pomocou kyselín.

(3) Mnoho jedál a nápojov obsahuje kyseliny. Citrusové plody – pomaranče, citróny, ananásy či grapefruity obsahujú kyselinu citrónovú. Paradajková šťava a mentolový odvar dostávajú svoju ostrú chuť vďaka octu, ktorý obsahuje kyselinu octovú. Jeden z najlacnejších nápojov je sódová voda, ktorá sa vyrába rozpúšťaním oxidu uhličitého (CO_2) vo vode, čím vzniká kyselina uhličitá. Keď sa sóda nalieva z fľaše, šumí, pretože tlak je nižší, čo spôsobuje uvoľňovanie CO_2 vo forme bubliniek v nápoji. Kyselinu uhličitú však obsahujú aj ďalšie perlivé nápoje.

(4) Naša stena žalúdka produkuje kyselinu chlorovodíkovú, ktorá nám pomáha tráviť potravu, najmä bielkoviny. Proteíny sú štiepené na menšie molekuly nazývané peptidy a aminokyseliny. Tieto malé molekuly môžu prechádzať cez membránu čreva do krvného obehu a krv roznáša tieto malé molekuly do celého tela tam, kde sú potrebné.

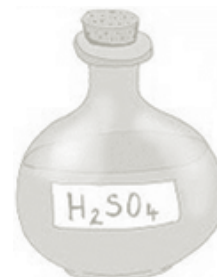
(5) Kyseliny sa nachádzajú aj v pôde. Napríklad pre rašeliniská, pieskovcové a lesné oblasti je charakteristická kyslá pôda. Pre záhradkárske a farmárske účely je síce vhodnejšie menej kyslé prostredie, avšak rododendronom a azalkám, sa dobre darí v pôdach, ktoré sú kyslejšie.

zdroj: internet (upravené)

1. Napíš dva dôvody prečo sú niektoré kyseliny nebezpečné pre človeka pri priamom styku.

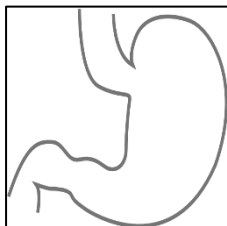
2. Zakrúžkuj, ktorá z kyselín má zároveň pozitívny aj negatívny vplyv na život človeka.

- A. kyselina sírová
- B. kyselina siričitá
- C. kyselina uhličitá
- D. kyselina uhlitanová

3. Doplň k piktoграмom názvy kyselín, ktoré s nimi súvisia.

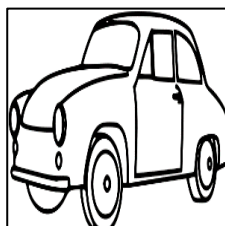
a)

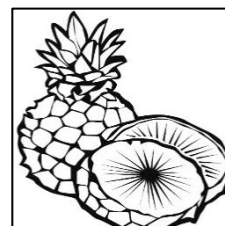
b)

c)

d)

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

4. Zakrúžkuj nesprávne tvrdenie.

- A. Kyseliny sú nevyhnutné na zušľachtovanie kovov.
- B. Bublinky v nápojoch spôsobuje kyselina uhličitá.
- C. Kyseliny sa vyskytujú v potravinárstve.
- D. Kyseliny v prírode spôsobujú iba škody.

5. Na základe tretieho odseku zapíš chemickú reakciu.

Kľúč správnych odpovedí:

1. Spôsobujú poleptanie pokožky a otravu.
2. C
3. a – kyselina chlorovodíková
b – kyselina octová
c – kyselina sírová
d – kyselina citrónová
4. D
5. $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \longrightarrow \text{H}_2\text{CO}_3$

4.4 Čítanie s porozumením na hodine biológie

Ročník: 7. ročník ZŠ

Tematický celok: Zdravie a život človeka

Téma: Životný štýl

Pojmy: pečeň, pľúca, tenké črevo, hrubé črevo, žalúdok, slezina, srdce, močový mechúr, žlčník

Tento metodický list je možné použiť v rámci témy, ktorá sa zaoberá životným štýlom a starostlivosťou o zdravie človeka. Informácie, ktoré sú podávané v texte nie sú primárne dôležité pre zapamätanie, ale dotvárajú celkový obraz o ľudskom tele.

Ako pracuje naše telo?

1:00 – 3:00

Aktivuje sa pečeň, ktorá spracováva škodliviny. V tomto čase nastáva útlm – najnižšie oxysličenie mozgu. Neodporúča sa piť alkohol, fajčiť, jesť tučné jedlá či piť kávu.

3:00 – 5:00

V činnosti sú pľúca. Telo pracuje na úspornom režime. V tejto dobe sa človeka zmocňuje úzkosť a každá maličkosť nadobúda obrovský význam. V tomto čase je najvyšší počet úmrtí.

5:00 – 7:00

V najvyššej aktivite je hrubé črevo. Odporúčané je zvyknúť si na vyprázdenie, čím sa odľahčí tráviaci trakt. V tomto čase sa cítia veľmi zle chorí ľudia. Je vhodné piť čaj alebo ovocné šťavy.

7:00 – 9:00

Do činnosti sa dostáva žalúdok. Je veľmi dôležité konzumovať v tomto čase vitamíny. Nastáva vhodná doba na jedlo, lebo telo v tomto čase najlepšie spracováva potravu. Organizmus potrebuje byť v teple, studená sprcha alebo kúpeľ preto nie sú vhodné.

9:00 – 11:00

Aktívna je slinivka a slezina. Filtrujú sa odpady z tela, preto by sa nemalo jesť ťažké a zahlieňujúce jedlo (mliečne výrobky) a ani piť alkohol. Je to jediná doba, kedy je telo schopné stráviť sladkosti. Začína sa najpriaznivejšie obdobie pre duševnú činnosť, ale vyhýbať by sme sa mali fyzickej námahe.

11:00 – 13:00

Doba aktívnej činnosti srdca. Vrcholí telesná i psychická aktivita. Krvný obeh dosahuje vysoké obrátky, preto sme v tomto čase plní nápadov a energie.

13:00 – 15:00

V najvyššej činnosti je tenké črevo. Najlepšia doba na obed a trávenie. Pečeň je v útlme, takže krv nemá dostatok „pohonnej zmesi“ a dochádza k pocitu ospalosti. Znižuje sa citlivosť zubov (vhodná doba na dentistický zákrok).

15:00 – 17:00

Najviac pracuje močový mechúr. Človek by mal doplniť tekutiny, ktoré sú organizmu odporúčané k dennej spotrebe. Tráviaci systém je schopný prijať výdatnejšie jedlá. Aktivita stúpa a dosahuje druhý výkonnostný vrchol. Vhodný čas na športovanie.

17:00 – 19:00

V činnosti sú obličky. Z tela sa odplavujú škodliviny. Je vhodné piť veľa minerálky a bylinkové čaje. Telesná aktivita v tomto čase umožní rýchlejšie vylučovanie toxínov.

19:00 – 21:00

Aktívny je obal srdca osrdcovník, ktorý zachytí negatívne emócie. Človek dobre vníma. Ak potrebuje niečo vyriešiť, nastal správny čas. Dochádza ku kolísaniu krvného tlaku a alergici sú oslabenejší v tomto čase.

21:00 – 23:00

Dostávajú sa do činnosti žľazy s vnútornou sekréciou. V tomto večernom čase sa energie a tekutiny rozmiestňujú po tele. Je to najlepší a najvhodnejší čas k spánku, pretože do polnoci sa najúčinnejšie obnovuje sila v tele.

23:00 – 1:00

Začína pracovať žľzník. Organizmus je oslabený a vyžaduje spánok. V tomto období čerpáme veľa sily na obranu proti stresu, lebo práve žľzník riadi našu rozhodnosť. Tí, ktorí majú ťažkosti s týmto orgánom, sa v tomto čase obyčajne budia alebo nemôžu spať.

zdroj: časopis Zdravie (upravené)

1. Zakrúžkuj správnu odpoveď vyplývajúcu z textu.

V časovom rozmedzí 3.00 – 5.00 je najvyššia frekvencia úmrtí, pretože:

- A. každá maličkosť nadobúda význam iba v tomto čase.
- B. práve v tomto čase nastáva najvyššia aktivizácia pľúc.
- C. všetky orgány ľudského tela pracujú v „úspornom režime“.
- D. každá maličkosť má negatívny vplyv na ľudský organizmus.

2. Napiš, prečo je optimálna doba na jedlo medzi 7.00 – 9.00.

3. Zakrúžkuj odpoveď, ktorá nevyplýva z textu:

- A. Človek dosahuje 1. výkonnostný vrchol v čase 11.00 – 13.00.
- B. Slinivka a slezina sú aktívne v predpoludňajších hodinách.
- C. Človek by mal medzi 11.00 – 13.00 premýšľať alebo športovať.
- D. Sladkosti môžeme jesť iba v časovom intervale 9.00 – 11.00.

4. Číslicou napíš koľko trvá jeden časový interval (v minútach), počas ktorého pracujú jednotlivé orgány nášho tela. _____

5. Zakrúžkuj správnu odpoveď.

Človek by mal piť veľa bylinkových čajov, pretože

- A. čaj chorých ľudí núti cítiť sa lepšie,
- B. teplý čaj udržuje organizmus v teple,
- C. ľadviny odplavujú z tela toxíny,
- D. žiadna z uvedených možností.

Kľúč správnych odpovedí:

- 1. D
- 2. V tomto čase žalúdok najlepšie spracováva prijatú potravu.
- 3. D
- 4. 120
- 5. D

4.5 Čítanie s porozumením na hodine geografie

Ročník: 8. ročník ZŠ

Tematický celok: Stredná Európa

Téma: Slovensko

Pojmy: Slovensko, štátne zriadenie, mena, rozloha, najväčšie mestá, povrch, vodstvo, rastlinstvo, zaujímavosti

Tento metodický list je dobre využiteľný v rámci diagnostickej fázy hodiny, teda na preverenie poznatkov a vedomostí, ktoré si žiaci odniesli z hodiny geografie venovanej Slovensku. Poprípade je možné ho využiť ako zadanie domácej úlohy.

Slovensko

(1) Krajina s oficiálnym názvom Slovenská republika je vnútrozemský štát s rozlohou 49 036 km², ktorý sa rozprestiera v strednej Európe. Počet obyvateľov je približne 5, 43 miliónov. Štáty, s ktorými Slovensko susedí a vytvárajú spoločné hranice, sú Česko, Poľsko, Ukrajina, Maďarsko a Rakúsko.

(2) Štátnym zriadením je parlamentná demokracia. Oficiálnym štátnym jazykom je slovenský jazyk. Mena platiaca v krajine je euro. Slovensko je od roku 2004 členom Európskej únie.

(3) Slovenská republika je charakterizovaná hornatou oblasťou na severe a nížinami na juhu. Na západe sa rozprestiera Záhorská nížina, v strede Podunajská nížina a na Východe východoslovenská nížina. Vodstvo Slovenska sa delí na úmorie Baltského a Čierneho mora. Najväčšou riekou, ktorá preteká cez naše územie je Dunaj a najdlhšou riekou Slovenska je Váh. Na tejto rieke je zároveň aj najviac priehrad. Medzi najvýznamnejšie z nich patrí Liptovská Mara, Sĺňava či Nosice. Najväčšou priehradou je Oravská priehrada s rozlohou 35 km². Pre podnebie Slovenska je charakteristické mierne klimatické pásmo.

(4) Hlavným mestom je Bratislava, ktorá sa nachádza pri západných hraniciach a disponuje najvyšším počtom obyvateľov. Ďalšími významnými mestami podľa počtu obyvateľov sú Košice, Prešov, Žilina, Nitra, Banská Bystrica a Trnava.

(5) Takmer polovica krajiny je porastená bukovými, dubovými a smrekovými lesmi, pričom viac ako tretinu zaberajú buky. Na Slovensku sa nachádza spolu deväť národných parkov, pričom najstarším a najväčším z nich je Tatranský národný park.

Zaujímavosti

Gerlachovský štít (2655 m. n. m.)

Kostol sv. Jána v Kremnických Baniach

Nová Sedlica (hraničný trojmedzník – Ukrajina, Poľsko, Slovensko)

zdroj: internet (upravené)

1. Napíš k erbom názvy najväčších miest podľa počtu obyvateľov. Postupuj zľava.

2. Zakrúžkuj správnu odpoveď.

- a) Počet obyvateľov presahuje 5 miliónovú hranicu.
- b) Najväčšou chránenou oblasťou je TANAP.
- c) Na Váhu sa nachádzajú tri priehrady.

Áno – Nie

Áno – Nie

Áno – Nie

3. Napíš odpovede na otázky.

- a) Ako sa volajú peniaze, ktoré sa dnes používajú na Slovensku? _____
- b) Ako sa volali peniaze, ktoré sa používali v nedávnej minulosti? _____
- c) Stručne (1 vetou) vysvetli, prečo došlo k zmene?

4. Vytvor správne dvojice.

(1) Gerlachovský štít	(a) najvýchodnejší bod Slovenska
(2) Kostol sv. Jána	(b) najvyšší bod Slovenska
(3) Nová Sedlica	(c) stred Európy

- (1) _____ (2) _____ (3) _____

5. Napíš, ktorý druh stromu je na Slovensku najrozšírenejší. _____

Kľúč správnych odpovedí:

1. Bratislava, Košice, Prešov, Žilina, Nitra
2. Áno, áno, nie
3. a – slovenské koruny
b – eurá
c – Slovensko vstúpilo do Európskej únie.
4. 1b, 2c, 3a
5. buk

4.6 Čítanie s porozumením na hodine matematiky

Ročník: 7. ročník ZŠ

Tematický celok: Percentá

Téma: Slovensko

Pojmy: Percentá, prirodzené čísla, čísla s desatinnou čiarkou, cena, euro

Tento metodický list je dobre využiteľný v rámci motivačnej fázy hodiny, ktorá je zameraná na počítanie s percentami, respektíve v rámci diagnostickej fázy hodiny, prípadne je list využiteľný v rámci domácej úlohy.

 <p>- 46%</p> <p>Heliol slniečnicový olej</p> <p>€ 4,49</p> <p>€ 2,39</p>	<p>Kačica chladená, cena za 1 kg</p> <p>€ 3,95</p> <p>€ 2,19</p>	<p>Údené rolované plece cena za 1 kg</p> <p>€ 3,99</p> <p>€ 2,29</p>	 <p>- 35%</p> <p>Kelt PET, 1,5l</p> <p>€ 1,39</p> <p>€ 0,89</p>		
 <p>Kofola Originál, 1,5l</p> <p>- 43%</p> <p>€ 0,99</p> <p>€ 0,56</p>	 <p>- 54%</p> <p>Jablá Golden, 1kg</p> <p>€ 1,29</p> <p>€ 0,59</p>	 <p>- 17%</p> <p>Rama 500g</p> <p>€ 1,39</p> <p>€ 1,15</p>	 <p>Hellmans Tatárska omáčka 250 ml</p> <p>- 32%</p> <p>€ 1,75</p> <p>€ 1,19</p>	 <p>Čokoládové vajíčko</p> <p>- 28%</p> <p>€ 0,63</p> <p>€ 0,45</p>	
<p>Bravčová šunka pultový predaj, 100 g</p> <p>€ 0,99</p> <p>€ 0,55</p>	 <p>- 28%</p> <p>Čokoládový zajačik</p> <p>€ 0,21</p> <p>€ 0,15</p>	<p>Maslo Rajo 250 g</p> <p>- 25%</p> <p>€ 0,59</p> <p>€ 1,19</p>	<p>Práškový cukor 1 kg</p> <p>- 18%</p> <p>€ 1,09</p> <p>€ 0,89</p>	 <p>- 53%</p> <p>Cherry paradajky červené, 250 g</p> <p>€ 1,19</p> <p>€ 0,55</p>	<p>Jacobs Krönung mletá káva, 250 g</p> <p>- 40%</p> <p>€ 4,59</p> <p>€ 2,75</p>

zdroj: internet (upravené)

1. Napiš v ktorom ročnom období sa akcia uskutočnila. _____

2. Vypočítaj o koľko % zlacnela hydina. Hodnotu zaokrúhli na celé číslo a odpoveď zapíš celou vetou.

Riešenie:

Odpoveď: _____

3. Zakrúžkuj, koľko eur zaplatí Rodina Čajkovcov za mliečne výrobky, ak si plánuje kúpiť iba jeden kus z každého druhu.

- A. 1,19 € B. 1,15 € C. 2,34 € D. 3,53 €

4. Napíš koľko kusov nealkoholických tekutín sa nachádza v akciovom letáku. Odpoveď zapíš číslicou aj slovom.

5. Zakrúžkuj, koľko kusov potravín, ktoré sú pre ľudský organizmus najväčším dodávateľom vitamínu C, sa nachádza v akciovom letáku.

- A. 1 B. 2 C. 3 D. 4

Kľúč správnych odpovedí:

1. jar
2. Hydina zlacnela o 45 %.
3. A (1,19 €)
4. 2 ks – dva kusy
5. C (3 kusy jabĺk)

4. 7 Osobná skúsenosť s využitím štandardizovaných úloh na podporu čitateľskej gramotnosti žiakov

V rámci svojej aprobácie sa veľmi často zameriavam na tvorbu štandardizovaných úloh, ktorých cieľom je rozvíjať a podporovať čitateľskú gramotnosť žiakov, s ktorou majú dnešní žiaci naozaj veľké problémy. Pri častejších využívaní rôznych úloh však pozorovať zmenu k lepšiemu u väčšiny z nich. Štandardizované úlohy naozaj vedú žiakov k tomu, aby sa zamýšľali a uvažovali a nielen mechanicky vstrebávali a reprodukovali informácie, ktoré sú od nich vyžadované.

Veľkým prínosom pri hodinách, kde sa využíva čítanie s porozumením je aj sebakontrola žiakov, prípadne diskusia medzi žiakmi pri problémovnejších úlohách. Žiaci tak prejavujú vlastné názory a učia sa argumentovať. Zároveň sa učia počúvať názory a argumenty svojich spolužiakov, a tým sa učia navzájom, čo má oveľa väčšiu efektivitu pre nich samotných v porovnaní s tým, ak by mali len pasívne počúvať a zapisovať si poznámky, ktoré im nadiktuje učiteľ.

Dôležité je poznamenať, že dnešní žiaci sú schopní vyhľadávať informácie, teda v rámci čitateľských stratégií nemajú problém s najnižšími kognitívnymi operáciami, ale proces interpretácie a integrácie i hodnotenia a uvažovania je pre nich oveľa náročnejší, preto je vhodné posilňovať predovšetkým tieto procesy a vytvárať úlohy takým spôsobom, aby sa v zadaniach vyskytovali nie doslovné znenia z textov, ale parafrázy a synonymné výrazy, respektíve iné formulácie ako v konkrétnych textoch.

ZÁVER

Osvedčená pedagogická skúsenosť podáva návrhy a možnosti na využitie čitateľskej kompetencie žiakov, pričom sa nezameriava prioritne len na vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra, ale snaží sa poukázať, že podporovať čitateľskú gramotnosť je možné na rôznych vyučovacích predmetoch, ba dokonca je to nevyhnutné. Na jednotlivých hodinách môže ktorýkoľvek učiteľ využiť rôzne typy textov a vytvárať k nim jednotlivé typy úloh. Samozrejme, je možné tvoriť úlohy iba jedného typu, napríklad sa preferujú úlohy s výberom jednej odpovede, teda zatvorené úlohy polytomické, avšak takéto zameranie by bolo značne obmedzujúce a striedanie rôznych typov úloh je jednak aj z hľadiska žiakov zaujímavejšie, keďže úlohy nie sú jednotvárne a na druhej strane rôzne typy úloh rozvíjajú aj ďalšie zručnosti a schopnosti žiakov.

Využívanie čítania s porozumením, a tým aj jeho podpora, je v rámci vyučovacieho procesu absolútne neobmedzená. Nie je nutnosťou, aby učitelia obsiahli celú vyučovaciu hodinu v časovom rozsahu 45 minút. Aktivity na čitateľskú gramotnosť je možné využívať v rámci jednotlivých fáz na vyučovacej hodine. Napríklad v rámci motivácie je veľmi vhodné využiť texty, ktoré žiakom navodia atmosféru o čom bude hodina, čomu sa budú v rámci vyučovacieho procesu venovať a podobne. V rámci expozície je tiež možnosť využiť čítanie s porozumením, a tým, že za textom vždy nasledujú aj úlohy sa expozičná fáza zároveň prepája s fixačnou fázou a žiaci sa zapamätajú vyžadované poznatky oveľa jednoduchšie. Výnimku netvorí ani diagnostická fáza, ktorá môže mať formu práce na hodine či poprípade aj domácej úlohy, pričom jednotlivé texty a úlohy k nim môžu byť žiakom rozdane vo forme metodických listov, prípadne je možné zaslať deťom úlohy prostredníctvom e-mailovej komunikácie. Ako sa hovorí: „Kreativite sa medze nekladú!“ a platí to aj pri tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti a jej využitia jednotlivými učiteľmi v praxi.

Odporúčaním tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti pre všetkých pedagógov je, aby sa nebáli vytvárať úlohy, prípadne aj vlastné texty a úlohy k nim. Je nutné, aby žiaci oveľa častejšie prichádzali do styku s čítaním s porozumením, a to naozaj na všetkých vyučovacích predmetoch, a aby sa táto skutočnosť vryla do mysli všetkých zúčastnených osôb. Čím viac textov a úloh k nim učiteľ vytvorí, tým lepším odborníkom sa v tejto oblasti stane. Okrem toho vytváranie štandardizovaných položiek má za následok aj zvýšenie funkčnosti a úspešnosti vašich testových položiek, ktoré musia mať štandardizovanú podobu. Zároveň čím častejšie sa žiaci stretávajú s úlohami na čitateľskú gramotnosť, vytvára to v nich návyky, na základe ktorých sa lepšie orientujú v texte, omnoho lepšie nachádzajú vzťahy medzi jednotlivými časťami celku, vedia čítať „medzi riadkami“, často vedia lepšie argumentovať a možno i samy siahnu po knihe, respektíve po článku, z ktorého ste vybrali úryvok pre svoj text.

Verte či nie, ale vytvoriť „dokonalé“ štandardizované úlohy je svojím spôsobom umenie. Avšak na rozdiel od ostatných umení, pre ktoré sa vyžaduje vždy aspoň minimálna dávka talentu, v tomto odbore nemusíte byť talentovaný, pretože častým a opakovaným tvorením sa talentovaný umelcom v tejto oblasti stanete. Tak hor sa do toho!

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. HINCOVÁ, K. – HÚSKOVÁ, A. 2012. *Tvorba testov a možnosti ich využitia v predmete slovenský jazyk a literatúra*. 1. vyd. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2012. ISBN: 978-80-8052-405-0
2. HUMAJOVÁ, Z. – KLAČANSKÁ, Z. 2007. *Zabudnuté čítanie. Čitateľská gramotnosť v školách*. 1. vyd. Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava. 2007. ISBN: 978-80-89121-16-8
3. HÚSKOVÁ, A. 2012. *Aktívne využívanie čítania s porozumením vo vyučovacom procese v základnej a strednej škole*. 1. vyd. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2012. ISBN: 978-80-8052-416-6
4. KAŠIAROVÁ, N. 2011. *Čitateľská gramotnosť na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry*. 1. vyd. Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. 2011. ISBN: 978-80-8052-378-7
5. SCHINDLER, R. et al. 2006. *Rukoväť autora testových úloh*. 1. vyd. Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, Praha. 2006. ISBN: 80-239-7111-5

Internetové zdroje

6. Bloom's Taxonomy. [online]. ww2.odu.edu, [cit. 2.3.2014]. Dostupné na www: <http://goo.gl/PaA1fR>
7. Krátky slovník slovenského jazyka. [online]. www.juls.savba.sk, [cit. 27.2.2014]. Dostupné na www: <http://goo.gl/YjZ7ae>
8. Národná správa PISA z roku 2003. [online]. www.nucem.sk, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na www: <http://goo.gl/dSLb71>
9. Teoretické východiská štúdie PIRLS. [online]. www.nucem.sk, [cit. 25.2.2014]. Dostupné na www: <http://goo.gl/tLjqyh>